

Eriävä mielipide vesilakitoimikunnan ehdotuksiin vesilain 3 luvun 5 §:n 2 momentiksi ja 11 luvun 20 §:ksi.

Toimikunnan enemmistön ehdotus uuden vesilain 3 luvun 5 §:ksi perustuu nykyisen vesilain 2 luvun 5 §:n säännökseen vesirakentamishankkeen ehdottomasta luvanmyöntämisestään, silloin kun rakentaminen vaarantaa yleistä terveydentilaa tai aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonolosuhteissa tai vesiluonnossa, taikka jos se suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- tai elinoloja. Vesilain 2 luvun 5 §:n soveltaminen on tarkoitettu suuriin vesitaloushankkeisiin, joissa luvanmyöntämisestä tutkitaan kunkin hankkeen osalta erityiskysymyksenä. Säännös on ollut vesilain 2 luvun 5 §:n sääntämisestä alkaen. Nykyisen sanamuotonsa, oikeustilaa muuttamatta, se on saanut vuoden 1987 vesilain laajan osauudistuksen yhteydessä.

Toimikunnan enemmistö katsoo, että säännöstä tulee kehittää siten, että valtioneuvosto voisi myöntää poikkeuksen luvanmyöntämisen esteestä, vaikka hanke aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonolosuhteisiin tai vesiluontoon ja sen toimintaan taikka suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- ja elinolosuhteita, jos hanke on yleisen edun kannalta tärkeä. Toimikunnan ehdotuksessa uudeksi vesilain 2 luvun 5 §:n 2 momentiksi on tätä koskeva säännös 3 luvun 5 §:n 2 momentissa ja asiaan liittyvä menettelysäännös 11 luvun 20 §:ssä.

Nykyisen vesilain 2 luvun 5 §:n tulkinnassa ja soveltamisessa ei ole osoitettu olevan sellaisia puutteita tai ongelmia, jotka muodostaisivat perusteen toimikunnan enemmistön ehdottamalle muutokselle. Korkein hallinto-oikeus on soveltanut pykälää vain keran luvan myöntämisen esteenä, eikä tämä korkeimman hallinto-oikeuden tekemä päätös tue nykyisen säännöksen periaatteen muuttamista. Vesilain nykyinen lupa- ja muutoksenhakujärjestelmä on toimiva, ja viranomaisilla on riittävä asiantuntemus päättää myös yhteiskunnallisesti merkittävien hankkeiden luvista.

Nykyinen vesilain 2 luvun 5 § muodostaa kokonaisuuden, jonka ehdotettu kaksivaiheinen lupajärjestelmä hajottaisi. Ehdotuksen toteuttaminen loisi tilanteen, jossa lainvoimainen lupa olisikin ehdollinen, ja josta voitaisiin tarkoituksenmukaisuusharkinnalla poiketa.

Toimikunnan enemmistön esittämä yhtymäkohta luonnonsuojelulain 66 §:ään ei ole perusteltu. Luonnonsuojelulain 66 §:n tarkoittamassa tapauksessa on kyseessä hanke, jolla on muutoin luvan myöntämisen edellytykset, mutta joka merkittävästi heikentäisi suojeltuja luontoarvoja Natura 2000 –verkostoon kuuluvalla alueella. Tällöin lupaa ei saa myöntää ellei valtioneuvosto yleisistunnossa päättä, että hanke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä eikä vaihtoehtoja ratkaisua ole. Mahdollinen valtioneuvoston päätös ei ole poikkeus hankkeen toteuttamista koskevaan lakiin perustuvaan lupaharkintaan, vaan ehto suojeluarvojen heikentämiseen.

Poikkeamista luvan myöntämisen ehdottomasta esteestä ei voida perustella myöskään yhdyskuntien vedenhankinnalla. Yhdyskuntien vedenhankintaa koskevat toimikunnan ehdotukset ovat riittäviä, eikä laajoihin yhdyskuntien vedenhankintahankkeisiin liittyviä kunta- ja seutupolitiikkaa koskevia vaikeuksia voida ratkaista ehdotetulla säännöksellä.

Nykyisen vesilain 2 luvun 5 §:llä on oikeusharkinnan kannalta erityisen tärkeä merkitys. Säännös antaa selkeän rajan ratkaisuille, jotka perustuvat vesilain 2 luvun 6 §:n intressivertailuun. Intressivertailun perusteella hyvinkin huomattavia vaikutuksia aiheuttavilla hankkeilla olisi ilman säännöstä luvan myöntämisen edellytykset, jos hankkeen hyödyt ylittäisivät haitat. Vesilain siirtymä- ja voimaantulosäännöksellä (264/1961, 22 luvun 1§) jätettiin edelleen voimaan laki valtion oikeudesta säännöstellä Kemijoen vesistön vedenjuoksua (62/1960). Vuotoksen altaan rakentamista koskevassa päätöksessään (18.12.2002) korkein hallinto-oikeus totesi, ettei Lokan ja Porttipahdan tekoaltaiden rakentamista voida pitää vesilain tulkinnassa ennakkotapauksina, koska ne ratkaistiin Kemijoen säännöstelyä koskevan erityislain nojalla. Vesilain järjestelmän ehdot ylittäviin hankkeisiin oli siten erityislailla saatu poikkeus.

On erittäin tärkeätä, että vesilaissa olisi edelleen sellainen ehdoton luvanmyöntämisen estettä koskeva säännös, johon ei voi saada poikkeusta. Aiotun hankkeen tarkoituksen ja tarpeen yhteiskunnallista merkitystä ei tulisi liittää vesilain mukaiseen luvanmyöntämiseeseen, joka on oikeusharkintaa.

Nykyiseen lupa- ja erityisesti muutoksenhakujärjestelmään valtioneuvoston päätösvalan yhdistäminen soveltuisi erittäin huonosti menettelyllisesti. Ehdotettu valtioneuvoston toimivalta merkitsisi sitä, että tarkoituksenmukaisuusharkinta saattaisi syrjäyttää oikeusharkinnan. Ehdotus lisäisi myös valtioneuvoston toimivaltaa tapauskohtaisissa asioissa, jota toisaalta on pyritty vähentämään. Laajoissa hankkeissa voisi tulla kyseeseen Natura –2000 verkostoon kuuluvan alueen suojeluarvojen heikentäminen, johon olisi haettava valtioneuvoston päätös jo ennen luvan myöntämistä. Lupaviranomaisen ratkaisun jälkeen asiaan olisi saatava uusi päätös valtioneuvostolta poikkeusluvan saamiseksi luvanmyöntämiseeseen.

Toimikunnassa ei ole myöskään selvitetty mikä olisi ehdotuksen mukaisen monivaiheisen käsittelyn vaikutus asianosaisten oikeuksiin ja korvauksiin. Selvittämättä on myös säännösten vaikutus hankkeissa, jotka edellyttäisivät vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisten lupa-asioiden yhteiskäsittelyä. Menettelysäännökseksi tarkoitettua ehdotusta 11 luvun 20 §:ksi ei voitu edes riittävästi käsitellä toimikunnassa, koska ehdotus perusteluineen oli varsinaisesti esillä vasta viimeisessä kokouksessa.

Toimikunnan enemmistön ehdotukset merkitsisivät niin suurta periaatteellista nykyisen järjestelmän muutosta, että niiden vaikutukset olisi tullut voida perusteellisesti selvittää toimikunnassa.

Edellä todetun johdosta emme voi hyväksyä toimikunnan ehdotuksia 3 luvun 5 §:n 2 momentiksi ja 11 luvun 20 §:ksi.

Ulla Kaarikivi-Laine
hallitusneuvos

Simo Mäkinen
varatuomari